

ISSN 2311-5491

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС

НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Серія 5

Педагогічні науки:
реалії та перспективи

Випуск 85

Видавничий дім
«Гельветика»
2022

ФАХОВЕ ВИДАННЯ
затверджено наказом Міністерства освіти і науки України № 886
від 02.07.2020 р. (додаток 7) (педагогічні науки, соціальна робота)

Державний комітет телебачення і радіомовлення України
Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації Серія КВ № 23508-13348 ПР від 03.08.2018 р.

**Науковий журнал включено до міжнародної наукометричної бази
Index Copernicus International (Республіка Польща)**

Офіційний сайт видання: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Схвалено рішенням Вченої ради НПУ імені М. П. Драгоманова
(протокол № 7 від 27 січня 2022 року)

Редакційна колегія:

- Биковська О. В.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри позашкільної освіти, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Борисов В. В.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки і методики навчання, Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія;
- Гевко І. В.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри комп'ютерних технологій, Тернопільський державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка;
- Захаріна Є. А.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теоретичних основ фізичного та адаптивного виховання, Класичний приватний університет;
- Дем'яненко Н. М.* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Кивлюк О. П.* – кандидат педагогічних наук, доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри філософії, іноземних мов та соціально-гуманітарних дисциплін, Київський інститут інтелектуальної власності та права Національного університету «Одеська юридична академія»;
- Кононенко А. Г.* – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач науково-організаційного відділу, Інститут професійно-технічної освіти НАПН України;
- Макаренко Л. Л.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри інформаційних систем і технологій, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Олефіренко Т. О.* – кандидат педагогічних наук, доцент, декан педагогічного факультету, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Савенкова Л. В.* – кандидат педагогічних наук, доцент, директор Наукової бібліотеки Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Смирнова І. М.* – доктор педагогічних наук, професор, заступник директора з науково-педагогічної роботи, Дунайський інститут Національного університету «Одеська морська академія»;
- Фаст О. Л.* – кандидат педагогічних наук, доцент, проректорка з науково-педагогічної роботи та міжнародної співпраці, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради;
- Хижна О. П.* – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування, Національний педагогічний університет імені М. П. Драгоманова;
- Занда Е. Рубене* – доктор педагогічних наук, професор Латвійського університету (Латвія);
- Андрушкевич Фабіан* – доктор педагогічних наук, професор, Опольський університет (Польща);
- Конрад Яновський* – PhD, ректор, Економіко-гуманітарний університет у Варшаві, (Польща);
- Мудрецька Ірена* – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри спеціальної освіти, Опольський університет (Польща).

НАУКОВИЙ ЧАСОПИС НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ
Н 34 **М. П. ДРАГОМАНОВА.** Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи. Збірник наукових праць / М-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Випуск 85. – Київ : Видавничий дім «Гельветика», 2022. – 264 с.

УДК 37.013(006)

У статтях розглядаються результати теоретичних досліджень і експериментальної роботи з питань педагогічної науки; розкриття педагогічних, психологічних та соціальних аспектів, які обумовлюють актуалізацію поставленої проблеми і допоможуть її вирішувати на сучасному етапі розвитку освіти.

Статті у виданні перевірені на наявність плагіату за допомогою програмного забезпечення StrikePlagiarism.com від польської компанії Plagiat.pl.

ISSN 2311-5491

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

NAUKOWYI CHASOPYS

NATIONAL PEDAGOGICAL
DRAGOMANOV UNIVERSITY

Series 5

Pedagogical sciences:
reality and perspectives

Issue 85

UDC 37.013(006)
H 34

PROFESSIONAL EDITION

By Order of the Ministry of Education and Science of Ukraine No 886
dated 02.07.2020 (annex 7) (*pedagogical sciences, social work*)

The State Committee for Television and Radio-Broadcasting of Ukraine
Certificate of state registration of print media Series KB 23508-13348IIP dated 03.08.2018

The journal is included in the international scientometric database
Index Copernicus International (the Republic of Poland)

Official web-site: www.chasopys.ps.npu.kiev.ua

Approved by the Decision of Academic Council of National Pedagogical Dragomanov University
(Minutes No 7 dated January 27, 2022)

Editorial board:

- Bykovska O. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Extracurricular Education, National Pedagogical Dragomanov University;
- Borysov V. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Pedagogy and Teaching Methods, Municipal Institution of Higher Education «Khorlytsia National Educational and Rehabilitational Academy» of Zaporizhzhia Regional Council;
- Hevko I. V.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Computer Technologies, Volodymyr Hnatiuk Ternopil State Pedagogical University;
- Zakharina E. A.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Theoretical Foundations of Physical and Adaptive Education, Classical Private University;
- Demianenko N. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Pedagogy, National Pedagogical Dragomanov University;
- Kyviuk O. P.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Doctor of Philosophy, Professor, Head of the Department of Philosophy, Foreign Languages and Socio-Humanitarian Disciplines, Kyiv Institute of Intellectual Property and Law of the National University “Odesa Law Academy”;
- Kononenko A. G.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Head of Scientific and Organizational Department, Institute of Vocational Education of the National Academy of Pedagogical Sciences of Ukraine;
- Makarenko L. L.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department of Information Systems and Technologies, National Pedagogical Dragomanov University;
- Olefirenko T. O.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Dean of the Faculty of Pedagogy, National Pedagogical Dragomanov University;
- Savenkova L. V.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Director of the Scientific Library, National Pedagogical Dragomanov University;
- Smirnova I. M.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Deputy Director for Scientific and Pedagogical Work, Danube Institute of the National University "Odesa Maritime Academy";
- Fast O. L.* – Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Vice-Rector for Research and Teaching and International Cooperation, Lutsk Pedagogical College of Volyn Regional Council;
- Khyzhna O. P.* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Professor at the Department, Professor of Theory and Methods of Music Education, Choral Singing and Conducting, National Pedagogical Dragomanov University;
- Zanda E. Rubene* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor at the University of Latvia (Latvia)
- Andrushkevych Fabian* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Opole University (Poland);
- Konrad Janowski* – PhD, Rector, University of Economics and Humanities in Warsaw, (Poland);
- Irena Mudretska* – Doctor of Pedagogical Sciences, Professor, Head of the Department of Special Education, Opole University (Poland).

NAUKOVYI CHASOPYS NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY. *Series 5.*
H 34 *Pedagogical sciences: realias and perspectives.* Collection of research articles / the Ministry of Education and Science of Ukraine, National Pedagogical Dragomanov University. – Issue 85. – Kyiv : Publishing House «Helvetica», 2022. – 264 p.

UDC 37.013(006)

The articles deal with the results of theoretical studies and experimental work on pedagogical science; the disclosure of pedagogical, psychological and social aspects that cause actualization of the problem and help it to be solved at the present stage of education development of education.

The articles were checked for plagiarism using the software StrikePlagiarism.com developed by the Polish company Plagiat.pl.

УДК 378.147:81(045)

DOI <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.85.11>

Василишина О. В.

ТЕХНОЛОГІЇ ВПРОВАДЖЕННЯ ДИДАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДЛЯ ЕФЕКТИВНОГО ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ОРГАНІЗАЦІЙ ДО УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ЗВО

У статті розглянуто основні педагогічні умови формування готовності майбутніх менеджерів організацій до управлінської діяльності. Ми виходили з того, що умови – це філософська категорія, що відображає “відношення предмета до явищ”, які його оточують. Основними системотвірними зв'язками, які, на нашу думку, забезпечують нормальне функціонування педагогічного процесу на факультеті, є зв'язки управління, що проявляються в діяльності педагогів з планування, організації, регулювання і контролю за діяльністю студентів. Саме у закладі вищої освіти необхідно відпрацьовувати в режимі тренінгів, із сукупності яких складаються педагогічні технології, такі необхідні сьогодні процедури діяльності менеджера, як: самовизначення, системне структурування власної діяльності, обмін (у чому і полягає суть ринкових відносин) змістом (матеріальним, інтелектуальним, емоційним), усвідомлення власних дій, передбачення результатів взаємодії, розуміння процесів, що відбуваються в навколишньому світі і власних способів адаптування до них, тобто оволодіння новими технологіями самовизначення в об'єктивних умовах, що склалася. За своєю суттю педагогічний процес є соціальним процесом, в якому соціальне замовлення суспільства відображається в головній меті педагогічного процесу, тобто у забезпеченні всебічної підготовки людей до успішного вирішення покладених на них завдань. Варто зазначити, що в педагогічному процесі відбувається передача та активне засвоєння соціального досвіду, причому це здійснюється не лише за допомогою цілеспрямовано організованої діяльності (навчально-пізнавальної, виробничої та ін.), але і шляхом спілкування студентів і викладачів, систематичного впливу на свідомість, волю і емоції останніх. Таким чином, соціальний досвід “постійно і поступово переплавляється” в якості особистості.

Ключові слова: дидактичне забезпечення, менеджери організацій, “знаннева” і “особистісна” парадигми освіти.

Педагогічні умови використовуються для реалізації процесу навчання і розглядаються: як “фізичні, психічні і навчально-методичні умови”; як зовнішні (громадські, культурні, мікросередовища ЗВО, природно-географічні) і внутрішні умови (навчально-методична, матеріальна база ЗВО, морально-психологічний мікроклімат, естетичні, спортивні, гігієнічні умови, рівень професійної підготовки професорсько-викладацького складу) і як умови організації педагогічного процесу, до яких належать: матеріальна база – педагогічні засоби і педагогічні ситуації, створення процесу взаємодії учасників педагогічного процесу; технологія педагогічної взаємодії, створення бази для практики [13]; матеріально-технічна база – технічні засоби навчання, гігієнічні умови; морально-психологічна атмосфера – педагогічний такт, повага особистості студента, особистісно орієнтований підхід, сприятливий мікроклімат, створення “ситуації успіху” (Н. Заячківська, Г. П'ятакова, В. Павленко).

Мета статті полягає у визначенні педагогічних умов та сукупності об'єктивних можливостей, що забезпечують успішність і ефективність вирішення поставлених завдань управління педагогічним процесом у ЗВО.

Отже, для реалізації і досягнення максимальних результатів за мінімальний час варто “передбачити раціональні форми управління навчальною діяльністю” [16].

Теоретичний аналіз педагогічного досвіду показує (Г. Балл, І. Бех, Р. Гуревич, С. Ільїн, К. Касярум, К. Костюченко, Л. Максимчук, А. Мудрик, В. Сериков та інші), що найбільш характерним чинником підвищення ефективності навчання у ЗВО є створення таких психолого-педагогічних умов, в яких студент може зайняти активну особистісну позицію і найповнішою мірою розкритися як суб'єкт навчальної діяльності. Без певного рівня активності людини, що відображається у свідомому ставленні до навчання, прагненні до навчальної взаємодії, не може відбутися акт пізнання. Тому має йтися про рівень і зміст активності студента, зумовленої тим або іншим методом навчання: активністю на рівні сприйняття і розуміння; уявою і творчим мисленням; активністю відтворення; створенням нового; соціальною активністю.

Єдина позиція вітчизняних учених на проблему створення умов організації педагогічного процесу, на нашу думку, полягає в підпорядкуванні цих умов головній меті – розвитку гармонійної особистості. Ефективне формування готовності до управлінської діяльності майбутніх менеджерів організацій можливе за таких педагогічних умов, як:

- дидактичне забезпечення активної особистісної позиції студента як суб'єкта навчальної діяльності;
- розробка і застосування системи проблемних ситуацій, що відображають соціальний і предметний зміст управлінської діяльності менеджерів організацій;
- впровадження активних методів навчання, що моделюють особливості управлінської діяльності майбутніх менеджерів організацій.

Для того щоб педагогічний процес функціонував найефективніше, необхідно знайти оптимальне співвідношення зв'язків управління і самостійності студентів, оскільки занадто жорстке управління діяльністю

позбавляє тих, хто вчать, ініціативи, відповідальності за свою працю, а надмірне приниження ролі педагога також призводить до зниження результативності навчання. "...Педагогічне управління ефективне лише у тому разі, якщо воно максимально можливою мірою враховує закономірний хід розвитку індивідуумів, громадських процесів, явищ, сприяє прискоренню розвитку їх позитивних тенденцій. Саме ця обставина підкреслює конкретність функції управління в ЗВО" [16].

Якщо традиційна педагогіка пов'язує педагогічний засіб з набором певних заходів, пропонуючи при цьому деякий зовнішній вплив на того, хто навчається, з метою передачі йому моделей поведінки, оминаючи його особистісну сферу, то присутність особистісного компонента в цілях і змісті освіти змінює наші уявлення про педагогічні засоби, тобто про ті інструменти, за допомогою яких педагог досягає поставлених цілей. Особистісно орієнтована педагогіка розглядає розвиток особистості як подієвий процес (І. Бех, О. Савченко). Цю "подію" І. Холковська описує поняттям особистісно розвивальної ситуації, що є деяким просторово-часовим континуумом людського буття, цілісною системою умов, що «запускає» механізм особистісного розвитку. На думку автора, "засіб є цілісним процесом продукування, за допомогою якого здійснюється перехід від мети до реального результату" [15].

Аналіз праць з проблеми формування готовності майбутніх менеджерів організацій до управлінської діяльності дозволив виявити, що в наукових дослідженнях спеціально не розглядаються ситуації педагогічної взаємодії як засіб формування такої готовності. Водночас у нашому дослідженні під системою засобів ми розумітимемо систему ситуацій особистісно орієнтованої педагогічної взаємодії, що максимально орієнтовані на особистість студента і відображають усі умови й обставини педагогічної діяльності [7].

Тобто ситуація особистісно орієнтованої взаємодії у нашому розумінні має не лише навчально-професійний, але й особистісно розвивальний характер.

Нові вимоги до фахівця зумовлюють необхідність впровадження сучасних технологій організації педагогічного процесу, системний підхід до якого дозволяє виокремити такі складники, як: самовизначення, критерії діяльності, способи діяльності [12].

Доведено, що кожен зі складників рівною мірою впливає на результативність професійної підготовки. Так, розглядаючи технологію самовизначення, варто враховувати, що діапазон результату перебуває в проміжку від нуля до технологічного рівня використання викладачем такої технології з педагогічною метою [7]:

– навчальний матеріал, що викладається, не пов'язаний з реальною професійною ситуацією, студент не бачить його сенсу у контексті набуття професійної готовності, не формується пізнавальний інтерес до пропонуваного змісту;

– пропонувані зміст цікавий як прецедент, як приклад з історії питання, як концепція на майбутнє.

Перша педагогічна ситуація руйнує повагу до технології, вводить студентів у стан байдужості і до навчального процесу, і до своєї справи, заради якої вони перебувають у навчальній аудиторії. Друга педагогічна ситуація створює великий діапазон психологічних станів: від роздратування до широкій зацікавленості, залежно від особливостей ставлення студентів до набуття професійної компетентності. Третя педагогічна ситуація вводить студента у стан активності, він намагається осмислити важливість нової інформації у контексті вирішення проблем формування готовності до виконання професійних функцій [4].

Наступним складником є критерії діяльності. Переважання в педагогічних технологіях репродуктивного мислення над продуктивним породжує нездатність студентів синтезувати готові і креативні рішення, необхідні у ситуаціях, що не повторюються, без чого неможлива професійна адаптація. Ситуативна поведінка вимагає швидкого реагування, здатності до вибору і ухвалення рішень з урахуванням умов, що склалися. Виходячи з цього, варто розуміти важливість вправління студентів у продуктивному мисленні, коли педагог включає слухачів у логіку свого викладання, побудованого системно, створює умови для осмислення зв'язків у ньому, завдяки чому відбувається інтенсивний процес виробництва власних думок, висновків. Тут, як і в технології самовизначення, існує технологічний діапазон від нуля до максимального дотримання технології модульної структуризації, в якій визначають декілька станів: зміст побудований відповідно до модульного принципу, щоб кожен студент побачив власну траєкторію просування до професійної готовності; визначені окремі "порції" нової інформації, зроблена спроба пов'язати її з реальною практикою; вектор викладу не співпадає з актуальними проблемами аудиторії, зміст представлений аморфною масою, не націлений на практичне використання [6].

Наступним складником діяльності менеджера, що формується в педагогічному процесі, є способи діяльності. Зупинимося на їх актуальності в менеджменті і на зміні парадигми управління у сучасних умовах. Спроби впровадження в менеджменті демократичного стилю соціального спілкування зустрічають потужні перешкоди у вигляді стереотипів, що склалися раніше, заснованих на застарілому розумінні дотримання обов'язків, виконання "рольових" функцій. Демократична модель взаємодії передбачає вміння: зрозуміти себе, зрозуміти іншого, піти на поступки, домовитися про взаємну вигоду, про співпрацю, не давити, не наказувати, знаходити взаємний інтерес, на відміну від авторитарної, що базується на гіпертрофованому понятті "повинен" [5].

Отже, створювати умови для особистісного становлення майбутнього фахівця може заклад вищої освіти, освітній простір якого орієнтований на особистість як студента, так і викладача. Основою цього процесу є система цінностей, що утворює своєрідну інфракультуру установи.

У дослідженнях учених з проблем управління (О. Виханський, Л. Влодарська-Зола, І. Гінсіроївська, Л. Гурч, О. Капітанець, Л. Карамушка) представлений порівняльний аналіз стратегій управління, пов'язаних відповідно зі “знанневою” і “особистісною” орієнтаціями освіти. Розглянемо ці парадигми освіти – технократичну, або “знаннево орієнтовану” і гуманістичну, або “особистісно орієнтовану”. Перша парадигма розглядає освіту за аналогією з процесом пізнання: мета – зміст – засоби як “квазидослідницький” процес. Особистісні аспекти зводяться до формування мотивації і пізнавальних здібностей. Друга парадигма [2, с. 2] передбачає таку організацію освіти, що зосереджена переважно на особистості того, хто навчається, його самобутності, унікальності, суб'єктивності.

Таким чином, “знаннева” і “особистісна” парадигми освіти відрізняються одна від одної місцем, що вводить у них особистості: або особистість є засобом, або метою. Водночас у реальності вони виступають двома взаємопов'язаними процесами, двома аспектами освоєння світу людиною.

Особистісний рівень характеризується як ціннісний, сенсотвірний, мотиваційний, що розкриває призначення людини і її діяльності, тоді як пізнавальний можна розглядати як інструментальний, на якому вирішуються інформативно-пізнавальні завдання. Проте особистісний підхід не означає відмови від інформативних функцій освіти, оскільки тут завжди робиться акцент на розвиток особистісного ставлення до світу, діяльності, самого себе.

Виклад основного матеріалу. У сучасній вітчизняній педагогічній теорії визначають декілька напрямів обґрунтування особистісно орієнтованої освіти. Так, наприклад, виокремлюють три групи моделей особистісно орієнтованої освіти: соціально-педагогічну (орієнтовану на соціальне замовлення і з технологічного боку пов'язану з розвитком особистості «ззовні»); предметно-дидактичну (орієнтовану на науково-предметний поділ знань, що необхідно засвоїти тим, що вчать; особистість тут представлена у формі врахування її переваг: типи завдань підвищеної або зниженої складності, спеціалізовані групи, профільні класи); психологічну [10].

Концепція, запропонована І. Якиманською, названа “психолого-педагогічною”, і призначення цієї концепції в тому, “щоб перетворювати, шліфувати, збагачувати суб'єктивний досвід, реалізовувати принцип суб'єктності” [2].

Модель особистісного розвитку, розроблена В. Сериковим, як особистісний розвиток розглядає генезис тих функцій, що особистість виконує в процесі життєдіяльності, – функції сенсовизначення, рефлексії, побудови “Я”- образу, творчої самореалізації, автономності і відповідальності. Особистісний підхід, як і сама особистість, не може бути зведений до одного-єдиного способу його розуміння. Внаслідок цього потрібна не конкуренція ідей, а інша методологія, орієнтована на поліпарадигмальне бачення проблеми, на багатомірний простір ідей особистісно орієнтованої освіти. Поліпарадигмальність не виключає при цьому створення конкретних концепцій освіти, в яких розробляються ті або інші аспекти цієї проблеми. Важливо лише у разі всіх варіантів і трактувань цього підходу зберегти його сутнісну установку, його головний критерій, що полягає у затребуваності особистісної (цілісної, вільної) життєтворчості людини в усіх ситуаціях освітнього процесу. Головною особливістю особистісно орієнтованої освітньої установи є поступове зникнення меж між навчальною і так званою виховною роботою.

Для розкриття сутності освітнього процесу варто:

- визначити етапи процесу (частину процесу, яка має внутрішню самостійність);
- проаналізувати, яким чином у результаті взаємодії викладача і студента на кожному етапі відбувається досягнення проміжної мети, як це впливає на результати подальшого етапу і на досягнення мети всього процесу;

- виявити місце і роль учасників освітнього процесу на різних рівнях представлення [16].

Відомо, що процес професійної підготовки майбутніх фахівців у закладі вищої освіти є складною за структурою багатокомпонентною педагогічною системою. Згідно з цим, цілісний педагогічний процес передбачає єдність усіх елементів (навчання, виховання, наукової і педагогічної роботи) професійної підготовки фахівців [14].

Вивчення історії розвитку різних підходів до розуміння сутності педагогічного процесу свідчить про те, що пошук адекватних уявлень про нього як про цілісність, тобто максимальну орієнтованість на всебічний розвиток особистості, не отримав у вітчизняній науці однозначного рішення, що пояснюється складністю явища, яким виступає педагогічний процес [3, с. 3].

В освітньому процесі визначають внутрішній і зовнішній аспекти, що певним чином співвідносяться: “внутрішній зміст освітнього процесу полягає у саморозвитку організму; передача найважливіших культурних надбань і навчання старшим поколінням молодшого є тільки зовнішнім аспектом цього процесу, що прикриває саму сутність його” [3], причому навчання, освіта, привчання, виховання, настанова, умовляння, покарання й інші подібні численні слова означають різні властивості, методи, прийоми і засоби одного великого цілого – педагогічного процесу [11].

Аналіз педагогічних літературних джерел свідчить, що автори сучасних концепцій єдині в думці: розкрити суть педагогічного процесу і виявити умови набуття ним властивостей цілісності можна тільки на основі методології системного підходу. При цьому варто розглядати педагогічні об'єкти як системи, тобто визначити склад, структуру й організацію основних компонентів; встановити провідні взаємозв'язки між ними;

виявити зовнішні зв'язки системи; виокремити головну систему; визначити функції системи і її роль серед інших систем; встановити на цій основі закономірності і тенденції розвитку системи у напрямі її цілісності. Отже, цілісність завжди має сенс тільки стосовно системних об'єктів, яким і є педагогічний процес [13].

М. Ярмаченко ввів поняття "рівні цілісності", що відображають міру реалізації педагогічного процесу, його особистісно-розвивальних функцій і виховних можливостей. Основна практична вимога цілісного підходу, за М. Ярмаченком, полягає в тому, що кожен локальний педагогічний процес має педагогічну цінність тільки тоді, коли робить внесок "у ціле", у розвиток провідних соціально-моральних властивостей особистості. Відповідно до цього в цілях педагогічної діяльності має бути представлений зв'язок ситуативних, процесуальних новоутворень зі змінами у ведучих життєво визначальних інтеграційних якостях особистості. Для того щоб цілісний педагогічний процес виконував ефективно свої функції, він повинен мати певну внутрішню будову, структуру. Ця структура визначає деякий склад компонентів (статичну структуру) і послідовність фаз процесу, що зумовлюють запланований результат та необхідні новоутворення в особистості (динамічну структуру) [13].

У структурі кожного процесуального компонента виокремлюють: мету, завдання, зміст, методи, засоби, форми, результат. Ці елементи мають універсальний характер, оскільки властиві будь-якій діяльності. Їх можна іменувати як цільовий, змістовий, організаційно-діяльнісний і аналітико-результативний компоненти педагогічного процесу [14].

Педагогічний процес закладу вищої освіти, всі його структурні компоненти ведуть до внутрішніх змін: навченості, вихованості, інтелектуального, морального, емоційного розвитку, підвищення професіоналізму майбутнього фахівця будь-якого профілю. Будучи цілісним явищем, педагогічний процес має загальні стійкі зв'язки, закономірності, зміна або порушення їх призводять до дисгармонії в його організації. Варто зазначити, що в педагогічному процесі закладу вищої освіти реалізуються, переплітаються і взаємодіють, функції, за допомогою яких розвивається освітня діяльність, компоненти якої взаємно впливають один на одного, змінюючись самі і змінюючи інші компоненти.

Висновки. Для майбутніх фахівців зовнішніми є умови, що організуються викладачем, а для викладача – умови, що створюються студентами. Їхні відносини мають бути орієнтовані на найбільш ефективну взаємодію, на виключення перешкод у реалізації діяльності з того й іншого боку. Це можливо, якщо цілі узгоджені, тобто відбулося самовизначення, якщо внутрішній зміст орієнтований на збагачення завдяки спільним критеріям діяльності, якщо методи відповідають здібностям викладачів і студентів і покликані забезпечити розвиток майбутнього фахівця в процесі оволодіння способами діяльності. Виходячи з того, що педагогічний процес спеціально організований і відбувається у спеціальних умовах, то і педагогічна взаємодія суб'єктів здійснюється у цілісному поєднанні навчання як спеціально організованого процесу засвоєння суб'єктом нових норм (соціокультурних), нової інформації, визнаної їм корисною і затребуваною; виховання як спеціально організованого процесу управління суб'єктом власними потребами (становлення професійної самосвідомості); розвитку як спеціально організованого процесу вирощування суб'єктом власних здібностей, оволодіння способами цивілізованої взаємодії з навколишнім світом [6].

Варто зазначити, що кожен з цих процесів забезпечує два інших (і забезпечується двома іншими), в чому і проявляється їх єдність і цілісність: тому якщо навчання відбувається, то воно є і виховним, і розвивальним. Отже, цей взаємозв'язок зумовлює внутрішні процеси зміни навченості, вихованості і розвитку особистості, причому не лише студента, але і викладача.

Використана література:

1. Андрущенко Н. О. Формування базових управлінських компетенцій у майбутніх менеджерів економічного профілю засобами інтерактивних технологій : автореф. дис. ... канд. пед. наук. Вінниця, 2011. 20 с.
2. Бондаревская Е. В. Гуманистическая парадигма личностно-ориентированного образования. *Педагогика*. 1997. № 4. Москва, с. 11–20.
3. Варій М. Й., Ортинський В. Л. Основи психології і педагогіки : навчальний посібник. 2-ге вид., випр. та доп. Київ : Центр учбової літератури. 2009. 376 с.
4. Волкова В. В. Формування професійної спрямованості студентів-менеджерів на початковому етапі навчання (на матеріалі англійської мови) : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01. Луганськ, 2000. 20 с.
5. Галузьяк В. М. Класифікація стилів педагогічного спілкування. *Проблеми освіти* : науково-методичний збірник. 2001. Вип. 26. Київ : Наук.-метод. центр вищої освіти, с. 23–33.
6. Громкова М. Т. Психология и педагогика профессиональной деятельности : учебное пособие для вузов. 2003. Москва : ЮНИТИ-ДАНА. 415 с.
7. Кларин М. В. Педагогическая технология в учебном процессе. 2004. Москва : Знание, 145 с.
8. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи / під заг. ред. О. Овчарук. Київ, 2004. 164 с.
9. Кремень В. Г., Андрущенко В. П., Зязюн І. А. Система освіти в Україні. Неперервна професійна освіта: філософія, педагогічні парадигми, прогноз : монографія. Київ : Наукова думка, 2003. 853 с.
10. Моделі навчання (для студентів педагогічних спеціальностей). *Серія: навчально-методичні матеріали* / за ред. Т. С. Кошманової. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка. Вип. 5. 2002. 22 с.
11. Нагаєв В. М. Методика викладання у вищій школі : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 232 с.
12. Падалка О. С., Нісімчук А. С., Шпак О. Т. Сучасні педагогічні технології : навчальний посібник. Київ : Просвіта, 2000. 280 с.

13. Педагогіка / за ред. М. Д. Ярмаченка. Київ : Вища школа, 1986. 543 с.
14. Слєпкань З. І. Наукові засади педагогічного процесу у вищій школі : навчальний посібник. Київ : Вища школа, 2005. 239 с.
15. Холковська І. Л. Партнерство як інноваційна форма діалогічної взаємодії викладача і студентів – майбутніх менеджерів. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені М. Коцюбинського. Серія "Педагогіка і психологія"*. 2018. Випуск 55. Вінниця, с. 134–141.
16. Цехмістрова Г. С., Фоменко Н. А. Управління в освіті та педагогічна діагностика : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Київ : Видавничий Дім "Слово", 2005. 280 с.

References:

1. Andrushchenko N. O. (2011) Formuvannya bazovykh upravlinskykh kompetentsii u maibutnikh menezheriv ekonomichnoho profilu zasobamy interaktyvnykh tekhnolohii: avtoref. dys. ... kand. Ped. nauk [Formation of basic managerial competencies in future managers of economic profile by means of interactive technologies]. Vinnytsia, 20 s. [in Ukrainian].
2. Bondarevskaya E. V. (1997) Gumanisticheskaya paradigma lichnostno-orientirovannogo obrazovaniya [Humanistic paradigm of student-centered education]. Pedagogika. No. 4. Moskva, s. 11–20 [in Russian].
3. Varyi M. Y., Ortinsky V. L. (2009) Osnovy psikhologii i pedahohiky: navchalnyi posibnyk. 2-he vyd., vypr. ta dop. [Fundamentals of psychology and pedagogy: a textbook. 2nd view., corrected and additional. Center for Educational Literature]. Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury, 376 s. [in Ukrainian].
4. Volkova V. V. (2000) Formuvannya profesiinoi spriamovanosti studentiv-menedzheriv na pochatkovomu etapi navchannia (na materialii anhliiskoi movy): avtoref. dys. ... kand. ped. nauk: spets. 13.00.01 [Formation of professional orientation of students-managers at the initial stage of study]. Luhansk. 20 s. [in Ukrainian].
5. Galuzyak V. M. (2001) Klasyfikatsiia styliv pedahohichnoho spilkuvannia. Problemy osvity: nauk.-metod. zb.: Nauk.-metod. tsentr vyshchoi osvity, 2001. Vyp. 26 [Classification of styles of pedagogical communication. Problems of education]. Kyiv. S. 23–33 [in Ukrainian].
6. Gromkova M. T. (2003) Psykholohiia y pedahohyka professyonalnoi deiatelnosti: uchebnoe posobie dlia vuzov [Psychology and pedagogy of professional activity: textbook for universities] Moskva: YuNYTY-DANA, 415 s. [in Russian].
7. Klarin M. V. (2004) Pedagogicheskaya tehnologiya v uchebno-m protsesse [Pedagogical technology in the educational process]. Moskva: Znanie 145 s. [in Russian].
8. Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti: svitovi dosvid ta ukraïnski perspektyvy / pid zah. red. O. Ovcharuk [Competence approach in modern education: world experience and Ukrainian perspectives]. 2004. 164 s. [in Ukrainian].
9. Kremen V. H., Andrushchenko V. P., Ziaziun I. A. (2003) Systema osvity v Ukraini. Neperervna profesiina osvita: filosofii, pedahohichni paradyhmy, prohnoz: monohrafiia [Education system in Ukraine. Continuing professional education: philosophy, pedagogical paradigms] Kyiv: Naukova dumka, 853 s. [in Ukrainian].
10. Modeli navchannia (2002) (dlia studentiv pedahohichnykh spetsialnostei): Seriia: navchalno-metodychni materialy / za red. T. S. Koshmanovoi [Learning models (for students of pedagogical specialties) Lviv: Vydavnychiy tsentr LNU im. I. Franka. Vyp. 5. 22 s. [in Ukrainian].
11. Nahaiev V. M. (2007) Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli: navch. posib. [Methods of teaching in higher education: textbook. Center for Educational Literature] Kyiv: Tsentri uchbovoi literatury. 232 s. [in Ukrainian].
12. Padalka O. S., Nisimchuk A. S., Shpak O. T. (2000) Suchasni pedahohichni tekhnolohii: navchalnyi posibnyk [Modern pedagogical technologies: a textbook.] Kyiv: Prosvita, 280 s. [in Ukrainian].
13. Pedahohika (2006) / za red. M. D. Yarmachenka. Kyiv: Prosvita, 543 s. [in Ukrainian].
14. Sliepkan Z. I. (2005) Naukovi zasady pedahohichnoho protsesu u vyshchii shkoli: navchalnyi posibnyk [Scientific principles of pedagogical process in higher school]. Kyiv: Vyscha shkola. 239 s. [in Ukrainian].
15. Kholkovska I. L. (2018) Partnerstvo yak innovatsiina forma dialohichnoi vziaemodii vykladacha i studentiv – maibutnikh menezheriv [Partnership as an innovative form of dialogic interaction between teacher and students – future managers]. Naukovi zapysky Vinnytskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. Kotsiubynskoho. Seriia: pedahohika i psikholohiia. Vypusk 55. Vinnytsia. S. 134–141 [in Ukrainian].
16. Tsekhmistrova H. S., Fomenko N. A. (2005) Upravlinnia v osviti ta pedahohichna diahnostyka: navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchykh navch. zakladiv [Management in education and pedagogical diagnostics]. Kyiv: Vydavnychiy Dim "Slovo". 280 s. [in Ukrainian].

Vasylyshyna O. V. Technologies for the implementation of didactic tasks for the effective formation of the readiness of future managers of organizations for management activities in the conditions of free economic zone

In determining the pedagogical conditions for the formation of the readiness of future managers of organizations for management activities, we proceeded from the fact that the conditions are a philosophical category that reflects the "relationship of the subject to the phenomena" that surround it. The main system-forming connections, which, in our opinion, ensure the proper functioning of the pedagogical process at the faculty, are management connections, which are manifested in the activities of teachers in planning, organizing, regulating and controlling student activities. It is in the institution of higher education that it is necessary to work out in the mode of trainings, the set of which consists of pedagogical technologies, the following procedures of the manager's activity are necessary today: self-determination, awareness of their own actions, anticipation of the results of interaction, understanding of the processes occurring in the world and their own ways of adapting to them, i.e. mastering new technologies of self-determination in the objective conditions. In essence, the pedagogical process is a social process in which the social order of society is reflected in the main goal of the pedagogical process, i.e. in ensuring the comprehensive preparation of people to successfully solve the tasks assigned to them. It should be noted that in the pedagogical process there is a transfer and active assimilation of social experience, and this is done not only through purposefully organized activities (educational, cognitive, industrial, etc.), but also through communication between students and teachers, systematic influence on the consciousness, will and emotions of the latter. Thus, social experience "constantly and gradually melts" as a person.

Key words: didactic support, managers of organizations, "knowledge" and "personal" paradigms of education.

НАШІ АВТОРИ

- АВРАМЕНКО БОГДАНА ВОЛОДИМИРІВНА кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри західних і східних мов та методики їх навчання, Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського bogdanabo@ukr.net
- АКСЬОНОВ ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ старший викладач кафедри теорії та методики фізичного виховання, керівник фізичного виховання, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради ezlatina2020@gmail.com
- АНДРОЩУК КАТЕРИНА ГРИГОРІВНА викладач циклової комісії з педагогічної освіти, Фаховий коледж «Універсум» Київського університету імені Бориса Грінченка k.andrushko@kubg.edu.ua
- БАБИЧ ВЯЧЕСЛАВ ІВАНОВИЧ доктор педагогічних наук, професор кафедри олімпійського та професійного спорту, ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» vjacheslav_vib@ukr.net
- БАБИЧ ЛЮДМИЛА МИКОЛАЇВНА аспірантка кафедри соціальної педагогіки ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка» ludmila0988@ukr.net
- БЕЛІНСЬКА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського belinska_tet@ukr.net
- БЕЛОУС ІГОР ВАЛЕРІЙОВИЧ асистент кафедри радіології та радіаційної медицини, Національний медичний університет імені О. О. Богомольця dr.igor.belous@gmail.com
- БЛАН ДМИТРО АНДРІЙОВИЧ викладач кафедри спеціальної фізичної підготовки, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ k_sfp@dduvs.in.ua
- БЛЮЗЕРСЬКА ГАННА ОЛЕГІВНА кандидат педагогічних наук, доцент кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського anna_belozerskaya@email.ua
- БОГУСЛАВСЬКИЙ ВІКТОР ВОЛОДИМИРОВИЧ кандидат юридичних наук; старший викладач, завідувач кафедри спеціальної фізичної підготовки, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ v_bogyslavckiy@icloud.com
- БОЙКО ГАЛИНА ІВАНІВНА викладач кафедри іноземних мов, Національний університет «Львівська політехніка» GalBojko@gmail.com
- БРОВКО КАТЕРИНА АНДРІЇВНА доктор філософії, старший викладач кафедри іноземних мов і методик їх навчання, Київський університет імені Бориса Грінченка k.brovko@kubg.edu.ua
- БУРОВ ЮРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ старший викладач кафедри медико-біологічних основ охорони життя та цивільного захисту, Донбаський державний педагогічний університет burov.yurets@gmail.com
- БУЦИК ІГОР МИХАЙЛОВИЧ доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, Національний університет біоресурсів і природокористування України i_butsyk@ukr.net
- ВАН ІНЧЖИ аспірантка кафедри освітології та інноваційної педагогіки, Харківський національний педагогічний університет імені Г. С. Сковороди wangyingzhi631994@163.com
- ВАСИЛЕНКО ЛЮДМИЛА МИХАЙЛІВНА доктор педагогічних наук, доцент кафедри теорії та методики музичної освіти та хореографії, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького vasilenkolyda@ukr.net
- ВАСИЛИШИНА ОЛЬГА ВАСИЛІВНА кандидат педагогічних наук, асистент кафедри товарознавства, експертизи та торговельного підприємництва, Вінницький торговельно-економічний інститут Київського національного торговельно-економічного університету olga_vasilishina@ukr.net
- ВОРОНИНА ГАННА РАЇСІВНА кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри англійської мови технічного спрямування № 2, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського» hannavoronina@ukr.net
- ГАЗІНСЬКА ОЛЕСЯ ВІТАЛІВНА провідний концертмейстер кафедри вокально-хорової підготовки, теорії та методики музичної освіти, Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського gazinskaya.olesya@gmail.com

Наукове видання

**НАУКОВИЙ ЧАСОПИС
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА**

Серія 5. Педагогічні науки: реалії та перспективи

Випуск 85

Матеріали подані мовою оригіналу

Шеф-редактор – В. П. Андрущенко

Головний редактор серії – В. М. Слабко

Відповідальний редактор серії – Л. Л. Макаренко

Технічний редактор – Т. С. Меркулова

Верстка – С. Ю. Калабухова

Підписано до друку 27.01.2022.

Формат 60x84/8. Гарнітура Times New Roman.

Папір офсет. Цифровий друк. Ум. друк. арк. 30,69. Обл.-вид. арк. 35,23.

Замов. № 0422/154. Наклад 300 прим.

Віддруковано з оригіналів

Друкарня – Видавничий дім «Гельветика»

65101, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1

Телефони +38 (048) 709 38 69

+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 6424 від 04.10.2018 р.

Scientific edition

**NAUKOWYI CHASOPYS
NATIONAL PEDAGOGICAL DRAGOMANOV UNIVERSITY**

Series 5. Pedagogical sciences: reality and perspectives

Issue 85

Materials submitted in the original language

Editorial Director – V. P. Andrushchenko

Editor-in-chief of series – V. M. Slabko

Executive editor of series – L. L. Makarenko

Technical editor – T. S. Merkulova

Layout designer – S. Yu. Kalabukhova

Signed for publication 27.01.2022.

Format 60x84/8. Typeface Times New Roman.

Offset paper. Digital printing. Probation print sheet. 30,69. Published sheets. 35,23.

Order No. 0422/154. Print run of 300.

Printed on the basis of originals

Printing House – Publishing House «Helvetica»

6/1 Inglezi, Odessa, 65101

Phone +38 (048) 709 38 69

+38 (095) 934 48 28, +38 (097) 723 06 08

E-mail: mailbox@helvetica.ua

Certificate of the subject of publishing business

DK No 6424 dated October 04, 2018